

НАРАТИВНИ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЕКОЛОШКОГ ЦЕНТРА „СТАНИШТЕ“
ЗА 2019. ГОДИНУ

Подаци о организацији:	
Назив организације	Еколошки центар „Станиште”
Седиште организације	Вршац, Жарка Зрењанина 26/32
Правни статус	Удружење грађана
Година оснивања	2007
Контакт особа	Златија Чочић Краснић
Број телефона	065 844 3004
e-mail адреса	staniste@sbb.rs
web адреса	www.staniste.org.rs
ПИБ	105230013
Матични број	08879567
Број жиро-рачуна и назив банке	330-22000387-56 Credit Agricole Bank
IBAN RS	35330007230000046142
Подрачун у Управи за трезор	840-6116763-08

1) Финансијски подаци:

У 2019. години су укупни пословни приходи организације износили 2.535.000 динара. У табели су износи пословних прихода у периоду 2017–2019, дати у динарима и прерачунати у евре, по просечном годишњем курсу објављеном на сајту Народне банке Србије:

Година	Пословни приходи у динарима	Просечни годишњи курс евра НБС	Пословни приходи у еврима
2017	3.851.000	121,3367	31.738
2018	2.643.000	118,2716	22.346
2019	2.535.000	117,8524	21.509

2) Сprovedени пројекти:

У 2019. години је Еколошки центар „Станиште“ спровео два пројекта. Основни подаци о овим пројектима дати су у табели.

	Пројекат 1	Пројекат 2
Назив	Банатска платформа 2018/19.	Локалне финансије и животна средина
Донатор	Фондација за отворено друштво	Министарство заштите животне средине
Вредност у динарима	1.944.000	700.000
Период спровођења	01.01. – 31.10.2019.	01.08. – 30.11.2019.

Поред активности у оквиру пројеката, организација је спроводила и друге активности, пре свега на анимирању грађана у локалној заједници Вршца да учествују у одлучивању у области заштите животне средине и заштите природе (састанци, петиција, медијске објаве). Сprovedене су и активности на учвршћивању постојећих и стварању нових НВО мрежа, а такође је и пружана помоћ другим удружењима (писање чланака, објаве на сајту, помоћ у организацији активности). Све наведене активности спроведене су волонтерски.

3) Спроведене активности:

Месец	Спроведене активности
Јануар	Припремне активности за предстојеће локалне радионице – припрема и штампање радног материјала за све радионице.
Фебруар	<p>Припремне активности за предстојеће локалне радионице – договор око тема на радионицама. Припреме за састанак на националном нивоу.</p> <p>Учешће на састанку на националном нивоу (8. фебруар): У организацији Министарства заштите животне средине, у Сремским Карловцима је одржан састанак министра Горана Тривана са представницима више од 70 еколошких НВО. На скупу је било речи о актуелним проблемима (управљање отпадним водама, изградња МХЕ, загађење ваздуха, заштита природе, финансирање животне средине, еколошко образовање). Представници већег броја НВО изнели су министру своја запажања и предлоге. Обратио се и Дејан Максимовић из ЕЦ „Станиште“, кратко изневши резултате најновијег истраживања о финансирању заштите животне средине, нагласивши да се стање временом погоршава. Потом је министру предао готове предлоге за измене Закона о заштити животне средине, Закона о буџетском систему, као и предлоге образаца Програма коришћења средстава буџетских фондова локалних самоуправа и извештаја о коришћењу средстава ових фондова.</p>
Март	<p>Одржана је заједничка радионица у селу Торак код Житишта (23. марта), са 20 учесника из 17 организација чланица Банатске платформе. Домаћин је било удружење „Екоторак“. Током радионице обрађене су следеће теме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регионална ЕУ платформа за источну Србију (активности, искуства, резултати). Анита Лазаревић из Регионалне агенције за развој источне Србије (РАРИС) из Зајечара, презентовала је иницијативу за учешће локалних заједница преговорима, која је врло слична Банатској платформи. Такође, било је речи о значају регионалног развоја за процес ЕУ интеграција и приступних преговора. - Тренутно стање у приступним преговорима у поглављу 11, 12 и 27, о чему је говорио Небојша Лазаревић из Центра за европске политике. Након презентација, учесници су дискутовали на обе теме и усвојили закључке.
Април	У Вршцу је одржана радионица на тему преговора са ЕУ, са освртом на проблеме у финансирању пољопривреде у Србији, у контексту ЕУ интеграција. Учествовало је 15 представника НВО, објашњено шта су преговори, ко са ким преговара и око чега, који су кораци и резултати тог процеса, објашњени су документи који настају у том процесу, а на крају и резултати истраживања о финансирању пољопривреде.
Мај	<p>Одржана је заједничка радионица у Вршцу (11. маја), са 20 учесника из 12 ОЦД чланица Банатске платформе. Обрађене су следеће теме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Приступ информацијама о животној средини – прописи и искуства. Мирко Поповић из организације РЕРИ говорио је о значају приступа информацијама од јавног значаја о животној средини за примену Архуске конвенције и испуњења услова поглавља 23, поступку тражења информација, проблемима у комуникацији са органима власти и грешкама тражиоца информација. - Измене и допуне Закона о доступности информацијама од јавног значаја. Павле Димитријевић из организације ЦРТА говорио је о проблематичним решењима у оквиру нацрта измена закона о доступности информацијама. - Конкурентност привреде у контексту преговора. Небојша Лазаревић (ЦЕП) <p>Након тога, учесници су дискутовали и закључили да се Банатска платформа прикључи иницијативи и подржи предлоге организације ЦРТА за измене Закона о доступности информацијама од јавног значаја, као и да подржи иницијативу да Невена Ружић буде изабрана за новог Повереника за информације од јавног значаја.</p>

Јуни	<p>Одржана је заједничка радионица у селу Торњош (29. јуна), са 21 учесником из 14 ОЦД чланица Банатске платформе. Обрађене су следеће теме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Социјално-еколошки оквир друштвеног деловања (Будимир Бабић, Еколошко удружење „Авалон“ Вршац) - Реформа јавне управе у контексту ЕУ интеграција – Сигма принципи (Небојша Лазаревић, Центар за европске политике) - Будућност Заједничке пољопривредне политике ЕУ и тренутно стање у преговорима за поглавља 11 и 12 (Душко Лопандић, амбасадор у Министарству спољних послова) <p>Након презентација, учесници су дискутовали и донели заједничке ставове по питању предстојећих састанака са представницима Министарства заштите животне средине и Министарства пољопривреде.</p>
Јули	<p>Припрема за два нова истраживања – о стању система финансирања заштите животне средине и финансирања пољопривреде, у контексту ЕУ интеграција. Припрема материјала за наредне радионице.</p>
Август	<p>Припрема и слање 160 захтева за приступ информацијама од јавног значаја на адресе свих локалних самоуправа у Србији, затим неколико београдских општина, као и републичких органа. Пријем, идентификација и анализа докумената, који су стигли као одговори на захтев.</p>
Септембар	<p>Пријем, идентификација и анализа докумената, писање текстова. Припрема за предстојеће радионице.</p> <p>У Вршцу је одржана радионица о стању финансирања заштите животне средине на свим нивоима, у контексту ЕУ интеграција. Учествовало је 15 представника НВО, објашњени су инструменти система (фондови и накнаде), који су проблеми и какве предлоге за побољшање стања нуди цивилно друштво.</p>
Октобар	<p>Наставак истраживања, писање текстова о резултатима истраживања.</p> <p>Учешће на семинару који је организовало Министарство заштите животне средине у Зрењанину, на којем је Дејан Максимовић презентовао Банатску платформу и резултате најновијег истраживања стања система финансирања заштите животне средине на локалном нивоу. На семинару је учествовало око 70 представника ОЦД, Министарства заштите животне средине и локалних самоуправа.</p> <p>Састанци са представницима других еколошких удружења грађана из Вршца о циљевима и правцима спровођења кампање на тему сече шуме на Вршачким планинама. Покретање петиције са захтевом да корисници шуме укључе јавност у одлучивању о плановима коришћења и извештавању о спроведеним плановима.</p> <p>У Вршцу је одржана још једна радионица на тему преговора са ЕУ, са освртом на проблеме у финансирању животне средине, у контексту ЕУ интеграција.</p>
Новембар	<p>Састанак са актерима на националном нивоу (15.11), у Београдској отвореној школи (БОШ), Коалиција 27 организовала је састанак између Делегације ЕУ у Србији и ОЦД које се баве заштитом животне средине. Делегацију ЕУ представљали су Антоан Авињон и Валентина де Себастиано, а цивилно друштво су представљали Коалиција 27 и ОЦД из Београда, Новог Сада, Бора, Шапца, Смедерева и Вршца. Разговарало се о напретку Србије у приступању ЕУ, поглављу 27, као и о учешћу ОЦД у овом процесу, и то кроз управљање водама, заштиту природе, заштиту ваздуха, владавину права, финансирање, развој планских докумената, учешће грађана и заступљеност тема везаних за заштиту животне средине у медијима. Наш представник је презентовао резултате истраживања на тему финансирања заштите животне средине од 2010. до 2018. године, нарочито чињеницу да је власт у Србији на свим нивоима, током тих 9 година, ненаменски потрошила око 500 милиона евра који су наплаћени кроз накнаде од грађана и привреде.</p>

	<p>Дијалог-радионица у Београду, са министром Гораном Триваном (18.11). Циљ састанка био је детаљно упознавање доносилаца одлука у Министарству са проблемима у финансирању заштите животне средине, као и дијалог на тему шта од препорука цивилног друштва може да се усвоји и спроведе. Поред министра Тривана, на радионици су учествовали и његови најближи сарадници, а са стране цивилног сектора учествовали су представници 8 релевантних ОЦД. Министарство је прихватило наше препоруке да пропише образац Програма фонда за заштиту животне средине и образац Извештаја о спровођењу програма фонда за локалне самоуправе, као и да ове документе објави на сајту Министарства или Агенције за заштиту животне средине.</p> <p>Радионица за медије, у Београду, одржана је 22. новембра. Присуствовали су представници 10 медија. Новинарима су детаљно представљени резултати истраживања, указано је на најважније проблеме и достављен припремљен текст, како би поруке јавности биле пренете, материјално и суштински што тачније.</p>
Децембар	<p>У Сремским Карловцима је одржан састанак 15 удружења грађана на тему оснивања мреже „Пошумимо Војводину“. Идеја је да се кроз мрежу стекне легитимитет и удруже капацитети у циљу заговарања према властима и информисања шире јавности о стању пошумљавања у АП Војводини.</p> <p>Завршен и јавно објављен сажетак истраживања о стању финансирања заштите животне средине у Србији.</p> <p>Спроведена петиција са захтевом да шумарска инспекција изврши надзор у циљу утврђивања евентуалних незаконитости сече шуме на Вршачким планинама, и захтевом да корисници шуме укључе јавност у одлучивању о плановима коришћења и извештавању о спроведеним плановима. Прикупљено је више од 1100 потписа грађана „у папиру“ и електронски. Захтеви прослеђени надлежнима.</p>

У 2019. години спроведене активности делимо у неколико група. У табели је општи преглед, са називима групе активности са бројем извршених активности:

Назив групе активности		Број активности (планиране/извршене)	
Скупови	Организоване радионице и обуке	8	8
	Промоције публикација	1	1
	Консултативни састанци са властима и интервјуи	1	1
	Учешће на скуповима са другим организацијама	6	6
Објављене публикације	Штампане (књиге, сажети)	1	1
	Електронске (ТВ емисије, анимације, ПДФ)	5	5
Медији и интернет	Објаве на сајту ЕЦ „Станиште“	35	32
	Текстови, вести, најаве на другим медијима	15	18

4) Фотографије са догађаја:

Радионица у Торку (23.03.)

Радионица у Вршцу (11.05.)

Радионица у Торњошу (29.06.)

Дијалог-радионица у Београду (18.11.)

Дијалог-радионица у Београду (18.11.)

Радионица са новинарима (22.11.)

5) Публикације

Кључни резултати истраживања о финансирању заштите животне средине у Србији у периоду 2010-2018. године и главне препоруке

Станиште
ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР

Како смо протраћили пола милијарде евра

Децембар 2019.

Наше потребе за улагањима у заштиту животне средине су много веће од новца који приходимо од еко-наклада, али ни то што се приходје не користи се у потпуности, јер се планирају мањи расходи од прихода, још мање од планираног се заиста потроши, а и од тога што се потроши добар део иде за програме који нису у вези са заштитом животне средине.

Д а би применила ЕУ законодавство из области заштите животне средине, Србија мора да уложи значајна средства. По старијим проценама (2011), потребно је уложити 10,6 милијарди евра, највише у управљање отпадним водама (5,6 милијарди) и управљање отпадом (2,8 милијарди). Новије процене (2015) су око 15 милијарди евра. По искуствима ранијих проширења државна кандидат мора годишње да уложи 2-3% БДП-а. Проценује се да је Србија последњих 9 година улагала између 0,25% и 0,7% БДП-а.

Еколошки центар „Станиште“ је од 2010. до 2019. године спровео седам истраживања о стању система финансирања заштите животне средине у Србији, са посебним освртом на локалне самоуправе, самостално или у сарадњи са Центром за европске политике (ЦЕП). Методологија истраживања била је анализа докумената. Путем захтева за приступ информацијама од јавног значаја, тражени су документи од Управе за трезор, Министарства заштите животне средине, и свих 145 општина и градова са подручја централне Србије и АП Војводине, као и градских општина града Београда. Након анализе, о стању финансирања животне средине могу се извести ови **закључци**:

(i) **На свим нивоима власти постоји пракса да се део прихода од еколошких наклада користи ненаменски.**

Средства од еко-наклада била су до краја 2015. године наменска и морала су се трошити кроз Зелени фонд Републике Србије, а на локалном нивоу кроз буџетски фонд за заштиту животне средине. Оно је било прописано одредбама више еколошких закона – о заштити животне средине, о управљању отпадом, о амбалажном отпаду, о заштити природе, о водама и о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда.

И поред ове обавезе, значајни износи прихода од еко-наклада су без последица тровени ненаменски, на потребе које нису у вези са заштитом животне средине!

Од краја 2015. године, именовањем Закона о буџетском систему, ова средства нису нишамска и могу се користити у било коју другу сврху. То је обилно утврдио систем финансирања заштите животне средине. Обеснишљене су одредбе еколошких закона, а власти на свим нивоима подстакуте су да слободно, у још већем износу, наставе са пренаменом ових средстава, али сада не криши пропис.

Од почетка периода, на свим нивоима власти изабрири расходи у фондима били су мањи од текућих прихода од еко-наклада. Оваква пракса била је забележена готово сваке године, и то у око 80% општина и градова. За 9 година, око 11,5 милијарди динара је збирало мање потрошено кроз фондове, него што је приходљено од наклада.

Неутрошена средства пренета из претходних година најчешће нису укључивана у укупне приходе за текућу годину, иако је тако прописано законом. У програмима фонда за 2015. и 2016. годину само 23 локалне самоуправе су пренеле средства из календаре у пуном износу, док је само њих 7, односно 8 то чинило у 2018. и 2019. години. Са друге стране, број

Искуства Еколошког центра „Станиште“ са применом Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја

Еколошки центар „Станиште“ од 2010. године спроводи различита истраживања, углавном на теме у вези са заштитом животне средине. У том циљу, органима јавне власти годишње шаљемо између 200 и 300 захтева за приступ информацијама од јавног значаја, најчешће истовремено, нарочито локалним самоуправама. Органи власти, углавном, поступају у складу са Законом о приступу информацијама од јавног значаја, али није мали број оних који на неки начин то не чине. Описаћемо неколико наших кључних искустава и нових појава које смо уочили током поступака по нашим захтевима.

- 1) Расте број органа јавне власти који на неки начин поступају у супротности са Законом о приступу информацијама од јавног значаја. Више од половине органа прекорачује законски рок од 15 дана, а такође је у благом порасту број оних против којих изјављујемо жалбу поверенику. Обично 45 до 60 дана након захтева, шаљемо жалбу против 15-20% органа који нису одговорили на захтев (један део су увек исти органи, на пример, општине Прешево, Свишатица, Бела Црква, Пећинци).
- 2) Органи јавне власти често не поступају у духу најбоље праксе, или у складу са Кодексом понашања државних службеника. Често имају бирократизован приступ, активно проналазе суштине административне или процедуралне разлоге да тражиоцу отежају добијање информације, заузимају став надређености, затворени су, траже да грађани добро познају прописе (за ово користимо израз „као кад би лекар захтевао да пацијент зна латински када дође на преглед“), не „иду грађанима у сусрет“. Сва ова понашања служе да се јавност обесхрабри да било шта тражи од органа јавне власти. Ево неколико најбољих примера за то, које смо искусили:
 - Постоје градови који су поделили своје градске управе на више организационих јединица (управа). Ако се захтевом обратимо неподнојој управи, јер не можемо у свакој локалној самоуправи да знамо који је орган за шта надлежан, управа најчешће неће да захтев проследи надлежној, итди да нас упуту на надлежну.
 - Неки органи увек одређују накнадни рок од 40 дана за доставу информације, без обзира на обимност захтева и оправданост таквог поступања.

У Вршцу,
16. јуна 2020. године

Златија Чочић Краснић
председница ЕЦ „Станиште“

